

Avgerandi samráð- ingar í London

Oddagrein

HÓSDAGIN í næstu viku verða samráðingar í London um ásetan av undirgrundarmarkum millum Føroyar og Bretland. Nú hesar samráðingar hava gingið gjøgnum so nógv ár, uttan at nakað úrslit er komið burtur úr, eru tað helst fá, sum trúgva, at nakað itokiligt fer at spyrjast burtur úr hesaferð heldur.

HÓAST hesa sannroynd, so er tað tó ein kanska ikki so ótyðandi broyting, at føroyingar hava kravt av bretum, at ein ella onnur avkláring verður fingin innan eitt hálvt ár. Tvs. at vissa fæst fyri, antin málið skal loysast við víðari og møguliga samráðingum á politiskum stigi ella tað skal fara til ein dómstól.

VIÐ øllum tí fyrivarni, sum eigur at vísast í slíkum máli, halda vit tó, at stóðan hjá føroyingum er ikki tann ringasta. Altjóða oljuindnaðurin og har sjálvandi tann stóri bretska oljuindnaðurin fyrst og fremst hevur ikki tað rásarúm, sum hann heilt náttúrliga vil hava, tá stórar ilogur skulu gerast, soleingi markið ikki er ásett. Feløgini siggja helst, at tey sleppa at arbeiða í bæði tí Hvíta okinum og somuleiðis teimum umstríddu portunum av føroyska landgrunninum. Men tað sleppa tey ikki, soleingi marknatráttan stendur við.

Í veruleikanum merkir henda stóða, at oljufeløgini fáa ikki gjørt iloguetlanir fyri eini útbýgging av øllum Atlantsmótinum. Soleingi so stórir og týðandi partar av hesum okinum eru „forbuds zone“ eru iloguetlanir í eitt nú ein infrastruktur ein veingjaskerður fuglur. Nettup infrastrukturin er ein týðandi partur av framtidar vinnumøguleikum á Atlantsmótinum, men fyri at fara undir ein slíkan er tað helst neyðugt, at Hvíta okið og Føroyaokið eru við í útbýggingarættanum.

HETTA veit bretska stjórnin, sum samráðist við føroyingar, frá tí trýsti, sum oljuindnaðurin leggur á hana. Við øðrum orðum er tað ein góður trumfur hjá føroyingum at vita, at bretska samráðingarnavdin er undir einum øgiligum trýsti frá tí risastóra og búskaparliga týðningarmikla oljuindnaðinum.

VIT hava so eisini sæð, at stjórnarumboð fleiri ferðir hava roynt at lætt um hetta trýst við at lyfta lokinum eitt sindur. Dømi um hetta vóru úttalislínur hjá Frazier, fyrrv. orkumálaráðharra, sum við vinnulívsfólk segði, at stjórnin prioriterar eina loysn á marknatráttini við Føroyar, soleiðis at vinnan kann sleppa framat til Hvíta okinum. Nýliga hevur so orkumálaráðharrin J. Battle spelt út við, at umframamt tær komandi útbýggingarundurnar verður so eisini roynt at hava eina serstaka útbýgging fyri Hvíta okið longu um aldarskiftið.

HVAT sigur so alt hetta okkum! Jú tað sigur okkum so mikið sum, at nú er bráddliga vent í holuni. Meðan tað fyrr vóru vit, sum høvdu mest skund at fáa eina loysn, so eru tað nú bretska, sum hava henda tørv fyrst og fremst. Bretska stjórnin kann nevnliga ikki fyrst heita á oljufeløg um at gera ilogur í leit og útbýgging og síðani leggja somu feløgum forðingar í vegin við ikki at vilja slaka í eini samráðing við føroyingar.

SOLEIÐIS sum Sosialurin heldur seg kunna skilja stóðuna, so eru bretska krøvini til eitt nú, hvørji grundlinjupunktur føroyingar kunnu brúka, so „langt út“, at neyvan verður talan um nakra samráðingarloysn, soleingi bretska halda uppá stigi. Eisini meta vit tað vera eitt príncipiell mál fyri føroyingar, at bretska sjálvir á sinni skuttu upp at áseta miðlinu sum fiskimark, og at hetta tí vil vera tað heilt náttúrliga undirgrundarmarkið eisini. Okkara meting er tann, at um ikki bretska innan eitt hálvt ár veruliga vísa ein vilja til at gera eina avtalu, sum í stórum bindur teir til teirra egna uppskot á sinni um miðlinu sum fiskimark, so verður eingin avtala og verða bretska tað at sanna, at málið má fara tungu leiðina til dómstólin. Tað merkir so aftur, at bretska fáa ikki gingið oljuindnaðinum og eisini sínum egna útbýggingar- og útbýggingarpolitikki á móti - og vit fara helst at skriva ár 2000 ella uppaftur seinni, áðrenn ein endalig avgerð verður tikin.

Sosialurin

Almennar tænastrur til »discount-prís«

Viðmerkingar til grein, har Bjørn á Heygum enn einaferð slær eitt slag fyri, at vit í Føroyum, eins og Thatcher á sinni, fara at privatisera alt tað, sum privatiserast kann

Bjørn heldur, at privatisering í sjálvum sær loysir allar trupulleikar.

hon ongan trupulleika.

Hvør skal kappast móti hvørjum í Føroyum?

Tað hevur annars verið nógv frammi í fjølmiðlunum í samband við ætlanirnar at leggja Telefonverkið og Postverkið í partafelagsform, at hetta er ein fyrimunur fyri verkini, tá tey eru í kapping við onnur. Hetta hevur onkur eisini nevnt í samband við Strandfaraskip Landsins.

Men við hvønn skulu hesir stovnar kappast? Hvør fer í kapping við Postverkið um at vera út brøv og pakkar? Hvør fer í kapping við Strandfaraskipin um sigling um t.d. Suðuroyarfjørð ella t.d. Skopunarfjørð?

Eisini sigur Bjørn í greinin, at ein stovnur sum SEV má fyrirreika seg til nýggju tíðina við øktari kapping. Hvønn fer SEV at kappast móti? Faa vit í framtíðini fleiri elfeløg?

At tit vilja hava hesi verk í partafelagsform og seinni privatiserað hevur eina heilt óra ætlan, sum er haldi, at tit borgarligu erliga skulu melda út.

Tit vilja, at privati kapitalurin skal inn og fáa áðgáðan, taka tann lönandi partin, meðan tað almenna skal sita eftir við tí partinum, sum bert gevur hall.

Royndir úr útlandum

Siðan nevnr Bjørn á Heygum dømi um tænastrur, har útbýgging hevur givið bilgarir rakstur. Hann nevnr m.a. eldrarøktina, reingerð á sjúkrahúsum og renovatiónina.

At ansa okkara eldru fyri »discount-prís« haldi eg vera lítið sømiligur máti at takka teimum fyri bit og slit. Hæggur tú í Danmark eftir, hvørja tænastru tey gomlu fáa, har henda tænastru er privatiserað, og hvussu stórt útskiifti er av teimum, sum veita tænastrurnar, so vænti eg, at tú kemur á aðrar tankar.

Sjálvsagt skal henja tænastru gevast av fólku, sum eru upplærð í fakinum, og sum hava virðing bæði fyri teimum gomlu og fyri tænastruni. Tá ið taksametrið tikkar, tá vænti eg ikki, at hetta fer at verða okkum politikkarum til nakran

sóma.

Annars tori eg at siga, at vit við heimahjálpinu hava best virkandi skipan í Norðurlondum, og okkara røktarheim og okkara primera heilsutænastru hava gjørt eitt megnararbeiði, hóast tey nú í fleiri ár hava koyrt upp á pumpurnar, hvat jättan viðviku.

Tað er nóg ringt, sum tað er í dag hjá okkum, aftaná okkara stóra niðurskurð á hesum og øðrum økjum.

Hin vegin kann tað gott vera, at danskir myndugleikar halda, at alt stendur væl til, tí tey gomlu eru ikki tey, sum standa í fremstu røð og kera sína neyð.

Viðvíkjandi reingerðini á donskum sjúkrahúsum, so má ikki standa allastaðni so væl til, tí fyri kortum var frammi, at stóðan á Ríkissjúkrahúsinum var út av lagi vánalig, hvat reinleika viðvíkti.

Annars vita vit, at reingerðingsvinnan í Danmark er tann vinnan, sum hevur mest av svørtum arbeiði og tað er neyvan so løgið, at teir kunnu átaka sær uppgávur bilgarir enn tað almenna.

Men tað sum fyrst og fremst telur, er, at okkara sjúkrahús verða bæði væl og virðiliga gjørd rein, hóast just reingerðin alla tíðina hevur verið skorin niður. Tað sama kann ikki sigast um privatu reingerðina á einstøkum sjúkrahúsum í Danmark.

Privatiseringarnar hjá Thatcher og øðrum

Annars kann Bjørn á Heygum og lesarin bert taka niður í dungan av ótrúliga óheppnum privatiseringum, sum henda ta alt av longu tíð, sum teir konservativu og serliga Thatcher sótu við valdi í Onglandi.

Hvussu gekst, tá vatnveitingin og vatnverkin vóru privatiseraði í Onglandi? Jú, tænastran dýrkaði, kvaliteturin versnaði, og nakrir fáir privatir struku av stað við risavinningi. Vatnverkin vóru hvørki viðlíkahildin og enn minni útbýgd. Tað gav at bita.

Tú kundi eisini tíkið dømi frá amerikanska heilsiverkinum, sum jú er rættliga nógv privatiserað. Hvussu stóran partur av ameri-

anska fólkinum hevur ráð til at leita sær heilsubót á sjúkrahúsum? Og hvat kostar henda borgarliga skipanin?

Jú, amerikanska heilsuverkið er eitt av heimsins dýrastu. Harafrat eru hagtölini bæði viðvíkjandi livildur og barnadeyðligheit als einki at reypa av, tvørturímóti.

Ikki tí, teir hava nøkur sera framstandandi sjúkrahús, hvat viðgerð viðvíkur, men miðalstøðið er lægt enn tað norðurlandska.

Har eru vit ósamdir

Nei, vit eru langt frá samdir í tí, tú skrivar, og mín sannføring er, at verður tað almenna stýrt við skili ber sjálvandi til nógv betur at rokja hesar tænastrur. Harafrat eru tað hóast alt nakrar tænastrur, sum als ikki ber til at privatisera m.a. eldrarøktin, sum tú tekur fram sum eitt vælgnað dømi.

Hetta verður ikki sagt av sosialistiskari vanahugsan, sum tú vilt gera tað til í tíni grein. Tú sigur forrestin, at afturhaldskrefir úr Tjóðveldisflokkinum og úr Javnaðarflokkinum vilja bert økja tann tyngjandi almenna sektorin.

Eg haldi, at tú her er sera stuttmyndur, tí neyvan man nøkur samgonga hava sett so nógv almenn starvsfólk, og tað serliga stjórnar, enn just henda, sum tú sjálvur er partur av. Er hetta so nýggja borgarliga vanahugsanin?

Jú, eg eri samdur í tí, at vit skulu syrgja fyri, at skattgjalddarans pengar verða nýttir so skynsamiliga sum gjørligt, men vit eru avgjørt ikki samdir í málunum.

Jóannes Eidesgaard